

בבא מציעא קב

משה שווערד

1. עיין במראה מקומות בסוף קא:

2. חדושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף קב עמוד א

וכדר' יוסי בר חנינא וכו'. וא"ת והא אפי' לר' יוסי חצר המשתמרת לדעת הבעלים בעינן והכא לדעת השוכר היא משתמרת, [1] תירצו בתוס' דמיירי שאמר לו המשכיר לשוכר תשים עיניך בחצר, שנעשה שלוחו לשומר.

3. תוספות רא"ש על בבא מציעא דף קב/א

מסייע ליה לר' יוסי בר חנינא. [2] ומיירי כגון שגם המשכיר דר עם השוכר בחצר לכך היא משתמרת לדעתו.

4. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף קב עמוד א

כיון שיצא לו שם מציאה בדילי אינשי מינה. ומתיראין להכנס בתוכה שמא יאמר להן השלטון אתם שנכנסתם בחצר לקחתם המציאה לפיכך היא לה כחצר המשתמרת. רבינו חננאל ז"ל:

5. תוספות רא"ש על בבא מציעא דף קב/א

כיון דיצא לו שם מציאה בעיר מיבדל בדילי אנשי מיניה. וא"ת כיון דהויא כחצר המשתמרת למה לי אמר אפילו לא אמר נמי, [1] וי"ל דמשום רבותא דרישא נקטיה, [2] אי נמי כיון דאינה משתמרת ממש בעינן אמר:

6. שערים מצויינים בהלכה

הריטב"א (הישנות). והרא"ש הקשה, כיון דהויא כחצר המשתמרת למה לי אמר כל מציאות שיבואו לתוך חצרי היום תקנה לי חצרי, אפילו לא אמר נמי, ותירץ כיון דאינה משתמרת ממש בעינן אמירה. [וכן תי' בתוס' הרא"ש, ועוד תי' דלרבותא דרישא נקטיה]. ופסק הרמב"ם (גזילה פי"ז ה"ח) דלא קנה עד שיהא עומד בצדו ויאמר זכתה לי שדי, [ועיי'ש במ"מ שהרשב"א חולק על הרמב"ם, וכן ס"ל להתוס' לעיל יא. ד"ה זכתה]. והקשה במחנ"א (קנין חצר סי' ב) כיון שעומד בצדה הו"ל חצר המשתמרת, ולמה צריך לומר תקנה לי חצרי [ומ"ש מחצר המשתמרת דקנה שלא מדעתו], ועיי'ש שתירץ דמהגמי כאן מוכח כדבריו, דכל שאין החצר משתמרת מצד עצמו ממש, לא קנה עד שיאמר תזכה לי חצרי, וכ"כ הרא"ש בסוגיין דלא קנה עד שיאמר תזכה לי חצרי, משום דלא הוי חצר המשתמרת ממש, [ועיי' בפנ"י לעיל (שם) ובתורת חיים כאן, ובשורת בית הלוי ח"ג סי' מה]. ועיי'ש במ"מ שכתבנו

כיון דיצא לו שם מציאה בעיר מיבדל בדילי אינשי מינה והויא לה כחצר המשתמרת. [עי' במעניי החכמה שתמה למה השמיטו הפוסקים דין זה, והרא"ש כתבו, ונשאר בצ"ע. וכבר תמה כן הב"י בטעם השמטת הרי"ף ורמב"ם, וכתב "ולא ידעתי למה". ועיי' במעשה רוקח גזילה פי"ז ה"ח]. מפרש בשטמ"ק בשם הר"ח, משום דמתיראין להכנס בתוכה, שמא יאמר להן השלטון אתם שנכנסתם בחצר לקחתם המציאה, לפיכך הויא לה כחצר המשתמרת. ועיי' מה שפירש בחי

7. חדושי הריטב"א (מיוחס לו) מסכת בבא מציעא דף קב עמוד א

שם שאני התם כיון דיצא לו שם מציאה בעיר מבדל בדילי אינישי וכו' וקשיא לן בפ"ק תניא ראה אותן רצין אחר המציאה אחר צבי שבור וכו' ואמר זכתה לי שדי זכתה לו שדהו ואוקמא בש"ס והוא שעומד בצד שדהו או בחצר המשתמרת א"ר יוסי בר חנינא בלא עומד והתם ודאי יצא לו שם מציאה בעיר הוא דהא רצין אחריה ואפילו הכי איצטריך עומד בצד שדהו בחצר שאינה משתמרת. ויש לתרץ דהתם ההיא לא יצא לו שם מציאה הוא דלא מפרש פרשי [מינה] [אינה] עד שנראה שהפסיקו מלרוץ אף על פי שאחרי כן חזרו ורצו כיון שכבר הפסיקו כבר יצא להם שם מציאה אין מרוצתם מועיל להם. והכי נמי מעיקרא כבר יצא שם מציאה והלכך מבדל בדילי מינה:

8. שערים מצויינים בהלכה

חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו. כתב ביד דוד דהני מדאורייתא, מדאמר בסמוך אקרי כאן כי יקרא פרט למזומן, ואי ס"ד דהוי רק מהרכבן, איך פטור מן מצות שלוח כיון דמה"ת לא קנה ולא הוה מזומן. אלא ודאי מדאורייתא הוא עי"ש. ועי' במ"מ (גזילה פי"ז הי"ח) בשם הרשב"א שכתב בהדיא שהוא מה"ת. ועי' בשו"ח (מערי"ה כלל לו) מה שציין ענד בזה.

9. דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף קב עמוד א

יד] אויר שאין סופו לנוח כמונה דמי או לאו כמונה דמי - בדב"א [ח"א סימן כא - ז] ושי' ר' אלחנן [סימן לז] חוקרים הא דאויר חצר קונה, האם הוי דין שכשם שקרקע קונה כך אויר חצר קונה או דרק קרקע קונה אלא שדבר הנמצא באויר נחשב כאילו מונח על הקרקע. וכתב ר' אלחנן שזה הספק האם בעינן שיהיה סופו לנוח, שאם עצם האויר קונה א"צ שיהיה סופו לנוח. ואם קונה משום שנחשב כמונה ע"ג קרקע בעינן שיהיה סופו לנוח ע"ג קרקע. [ונראה דאפשר לדחות לשני הצדדים]. ולפי הצד השני מובן היטב הא דאין חצר קונה היכא שיש הפסק כלי משום שאז אינו נחשב כמונה ע"ג קרקע. ולפי הצד הראשון היכא דמפסיק אויר אינו קונה כיון שאינו נחשב לאויר חצר כיון שיש הפסק בין האויר לקרקע החצר.

10. רש"י על בבא מציעא דף קב/א

תרתיה – [1] בתמיהה תרתי איצטריכא לתנא למיתני, ליתני חדא דכיון דבשלא השכירה עסקינן מה לי רפת ומה לי חצר שברפת שבחצר המושכרת לשוכר, כל הזבל שברפת שבה לבעל הבית, ואשמעינן דהמשכיר את החצר לא השכיר רפת שבה:

11. תוספות מסכת בבא מציעא דף קב עמוד א ד"ה תרתני

תרתני – [2] פ"י דסותרן אהדדי דהאי שברפת לא איצטריך למיתני לגופיה דפשיטא הוא דשוכר בית בחצר שאין לו ברפת כלום ולא תנא אלא למידק שברפת לבעל הבית לפי שאין [בה] לשוכר כלום אבל בחצר שיש לשוכר בה הילוך כניסה ויציאה לביתו לא הוי דבעל הבית והדר תני שאף שבחצר לבעל הבית.

12. דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף קב עמוד א

יח] ביצה ביציאת רובה הוא דאיחייבה לה בשילוח ומיקנא לא קניא עד דנפלה לחצירו - הדרכ"ד כתב שמכאן ראייה ליסוד של הנה"מ [רסח - ב] שאין חצר קונה עד שיכנס כל החפץ לחצר. ואפשר לדחות דשאני הכא שאם לא יצא כל הביצה, האם יכולה לעוף ולהטילה במקום אחר, ולכן כל הביצה עדיין לא נחשבת שנכנסה לחצר.

13. שערים מצויינים בהלכה

אגברא אלא אהביצה דאיחייבה לה בשילוח, על מי שרוצה ליטלה, והקשה בתשו' חת"ס (או"ח סי' ק' ד"ה והנה) דרש"י סתר עצמו, כי במס' חולין (קמא: ד"ה יציאת) פ"י דאם בא אדם ומצא את האם כשהיא מטילה ביצתה וכבר יצא רובא חייב לשלם, מבואר דכל שמצא האם דובצת חייב לשלם, אפילו אינו רוצה בבנים, ומלשון הגמ' שם משמע דקאי אגברא שחייב במצות שילוח. וע"ע בכ"י חת"ס כאן. ועי'

ביצה ביציאת רובה הוא דאיחייבה לה בשילוח. [פרש"י ואם היה בא לתפוש קודם שתיגמר יציאתה חייב לשלח האם וליקח הבנים.] ומשמע דאם אינו רוצה ליקח הביצה לא בעי לשלח, ולשון הגמ' משמע דלא קאי

14. שערים מצויינים בהלכה

עי' בסה"ק שעה"מ להרה"ק הרח"ו (הקדמה) שאדם חייב לקיים כל המצות שיכולת בידו לקיימם [לאפוקי מצות יבום חליצה וגט כו.], ואפי' אותם שאינם חובה על האדם אלא בהודמן כגון מצות שילוח הקן שאינו מחויב לרדוף אחריהם, אלא כי יקרא קן צפור שהוא דרך מקרה וכיו"ב, עכ"ז צריך האדם לחפש אחריהם ולעשותם, כי כל זמן שלא השלים התרי"ג מצות שהם כנגד רמ"ח אברים כו', נכ"ה במדרש תחומא פ' תצא, ובסה"מ להרמב"ם (הקדמה), והארכנו מזה במס' מכות (כד. ד"ה דרש, וד"ה שלש) ובמס' שבועות (כט. ד"ה ולימא) עי"ש, נשמתו חסרה מהאברים ונקרא בעל מום כו', ואין לו תקנה עד שיחזור בגלגול וישלים כל התרי"ג מצות כו' עי"ש. ועי' בשטמ"ק (ערכין ב: אות טו) בשם הרא"ש "מיהו צריך להשתדל לקיים כל המצות". [ועי' במעשה רב סי' קג-קד, ותוס' מעש"ד שם, ועי' מה שכתבנו במס' חולין (קלט: ד"ה יכול).]

15. מאירי על בבא מציעא דף קב/א

יוני שובך ויוני עליה והם יונים מדבריים הבאים לעליית השובך ובאו ממקומם מאליהם וקננו בחצר של אחד שלפני שובכו אם רצה זה ליטול חייב בהם בשלוח הקן ואין אומרין שחצרו זכה לו בביצים והרי הביצים מזומן וכל שהביצים מזומן אינו בדין שלוח אלא אף הביצים אינן בדין מזמן שלא זכתה לו חצרו בהם שהרי אף לבעל השובך עצמו לא זכה לו שובכו בביצים ואפרוחים כמו שביארנו במסכת חולין **ומפני זה לא זכתה לו חצרו בהם מפני שאסור לאדם לזכות בביצים או באפרוחים כל זמן שהאם רובצת עליהם והילכך לא קנאן שמאחר שאין הוא יכול לזכות בהם לא זכתה חצרו בהם** ונמצאו אף הביצים בשאין מזמן וכן הדין בבעל השובך בשובכו וחייבים בשלוח הקן:

16. מהר"ץ חיות מסכת בבא מציעא דף קב עמוד א

גמרא כל היכא דאיהו מצי זכי חצרו זכיא ליה. נ"ב היינו משום דאמרינן חצר משום שליחות אתרבאי לעיל (דף י ע"ב) וקי"ל כל היכא דאיהו לא מצי עביד השתא שליח לא מצי משוי' (נזיר יב ע"א ב"ק עא ע"א) **אכן לדין דקי"ל חצר משום יד אתרבאי ואף במקום דלא שייך שליחות כגון לדבר עבירה קי"ל דמהני ע"ש לעיל וא"כ שוב ג"כ הכא מ"ט לא יזכה לו חצרו ע"ש וצ"ע:**

17. שערים מצויינים בהלכה

ומסוגיא דהכא דנו הפוסקים נעי בשו"ת גור אריה יהודה חו"מ סי' קד, וכרם שלמה חו"מ סי' רסח) באחד שקיבל שבת, וקודם הלילה בא לו מציאה צבי לחצירו המשתמרת, והדלת ננעלה מעצמה אחר הצבי, ובא חבירו שעדיין לא קיבל שבת וצד הצבי לעצמו, וזה טוען שחצירו קנה לו מקודם, שהדין עם השני, וכדאמרי בגמ' כאן, וה"נ כיון שבעל החצר קיבל עליו שבת ולא מצי זכי ליה משום צידה, חצירו נמי לא זכי ליה, דמה לי איסור שבת, או איסור דלא תקח האם על הבנים. אמנם בערך שי (חו"מ סי' רסח) ס"ל שזכה בעל החצר, שהרי גם לאחר שקיבל שבת יכול לומר לאחר שיצודנו כמבואר בשו"ע (או"ח סי' רסג) עיי"ש.

סי' ד) שהאריך בזה. ובמנ"ח (שם-יד) כתב, דאם רוצה לקנות אפשר דקונה, כי חצרו קונה אפי' בדבר עבירה, כמו שמבואר לעיל (י: וכו', [ושם הביא ד' הריטב"א הנ"ל, וכי שצ"ע הרבה בש"ס כו"ן], ואם עבר ונטל ביד או בקנין אחר, כודאי קנה אף שעבר באיסור, ורק היה מקח שנעשה באיסור וקנה, ועיי' ברש"י (חולין קמא: ד"ה לזכות). ובמאירי כאן כתב שאם עבר וזכה קודם שילוח ע"י הגבהה, יש כאן גזל מפני דרכי שלום, ולא גזל גמור הואיל ובעבירה זכה בהם. וע"ע במאירי למס' חולין (קלט).

18. הערות הגר"ש אלישיב מסכת בבא מציעא דף קב עמוד א

משנה. נתעברה השנה נתעברה לשוכר. [1] פשטות המשנה איירי בזמנם שעברו עפ"י ב"ד, ואיירי דבשעה שהשכיר עדיין לא היה ידוע אם תתעבר השנה או לא. [2] אכן בשו"ת הרי"ף סי' ק"ז כתב דגם בזמנינו שבתחלת השכירות כבר היה ידוע שהשנה מעוברת, יש דין משנתנו כל שלא הזכירו מפורש מה דין חודש העיבור.

19. שערים מצויינים בהלכה

שבוע אחד. ובשו"ת בית יצחק (הנ"ל) נשאל מבין הגה"ש קלוגער, שאביו צוה לו לומר קדיש י"ב חדשים, ואם ימות בשנת העיבור יאמר י"ג חדשים עיי"ש: [ועיי' במשמרת שלום ערך צוה — כו"ן. ועיי' בשולח"ט: (סי' קלב ס"ה), שהביא ה' האריז"ל, וכתב שגם בשנה מעוברת יאמר עד היא"צ, והיינו י"ג חדשים. ולמעשה לא נהגים כן בין בשאר שנים בין בשנה מעוברת. נעי' שו"ת שבה"ל ח"ג סי' קסח, ואפ"ו קדיש הרבנן איך אומרים אחר י"א חודש כמש"כ בשו"ת מהרש"ג (סי' נב-ו). ועיי' בכח"ח (סי' נה ס"ק כה) בקדיש אחר לימוד תורה. [ואגב הביא מש"כ

השכיר לו לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר. מכאן מבואר דבכל מקום שהזכיר חודש היינו דוקא, וידוע מש"כ הרמ"א (סי' שעו) שנהגו שאין אומרים קדיש רק י"א חדשים, כדי שלא יעשו אביהם ואמם רשעים, כי משפט רשע י"ב חודש, [ובכל בו על אבילות הביא תמיהת אחרונים, שמפני כבוד המדומה שלא לעשות או"א רשעים לא יאמרו קדיש בחודש האחרון, וכתבו דעיי' שדנים אותו לכף זכות למטה הוקל דינו למעלה.] ולפ"ז כתב בשו"ת דודאי השדה (סי' מח) דמכאן ראייה לענין אמירת קדיש דאין אומרים בחדש העיבור, דתנן כמס' עדיות (סוף"ב) משפט רשעים בגיהנם י"ב חודש, ועיי' בחיי"א (כלל לבי-ה), ולכן גם בשנת העיבור אומרים רק י"א חודש. וכן הוכיח בשו"ת שבט סופר (יו"ד סי' קז) שגם בשנת העיבור כן הוא, כיון דנקטו לשון חודש. אבל מדברי הבית יצחק (יו"ד סי' קנז) משמע שבשנה מעוברת אומרים קדיש י"ב חודש, אך סתימת הפוסקים שלא כדבריו] נעי' פמ"ג א"א סי' נה סק"י, וסידור

20. חדושי הר"ן על בבא מציעא דף קב/ב

מעשה לסתור. [1] פי' לסתור לאו דוקא שהרי מפורש במשנתנו דלא דמי מעשה דסיפא לרישא אלא משום דלאו אורחיה דתנא למיתני מעשה אלא דומיא דדינא דתנא מעיקרא והכא תנא מעיקרא או כוליה לשוכר או כוליה למשכיר ובתר הכי תנא מעשה דתחלוך מש"ה פריך ואמר מעשה לסתור כך נראה מדברי רש"י ז"ל, וכיוצא בו במס' נדרים פ' השותפין (מ"ח א) ומעשה בבית חורון ואקשינן בגמ' מעשה לסתור ובכה"ג הוא דוק ותשכח:

21. חדושי הריטב"א (מיוחס לו) מסכת בבא מציעא דף קב עמוד ב

מעשה לסתור [2] כלומר הא במתני' לא תני כי האי מעשה ודאי אלא בלישנא אי ללישנא קמא אזלינן אינו דין לחלוך ואם כן הא סתור דינא דמתני':

22. שערים מצויינים בהלכה

מאי קמ"ל תפוס לשון אחרון. כתב בחי' הר"ן, דלא קי"ל כרב דאמר תפוס לשון אחרון, אלא כשמואל ור"נ דאמרי דספיקא הוי, מיהו בקרקעות קי"ל כר"נ, הלכך במטלטלין בא בתחילת החדש כולו למשכיר, בא בסוף החדש כולו לשוכר, באמצע החדש חולקין, [וכ"ה ברמ"א סי' ש"ב סט"ו, לענין אחד ששכר מלמד לבנו ואמר לו ב' לשונות אלו, שא"צ לשלם לו חודש העיבור, ועי"ש בביאור הגר"א (סק"ה) דרק בקרקע חולק ר"נ, ומקורו משו"ת הרשב"א (ח"א סי' תרמה) דלא דמי לקרקע וכו', ועי"ש בקצוה"ח (סק"ה) ובשו"ת שו"מ (מהד"ב ח"א סי' יג) בזה, ועי' בדברינו לקמן (קג. ד"ה פרדיסי) לענין מטלטלים], אבל בקרקעות אפי' בסוף החדש כולו למשכיר, דקרקע בחזקת בעליה עומדת, [אבל בהגהות

23. דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף קב עמוד ב

ד] חסורי מחסרא והכי קתני ואם אמר לו בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחודש יחלוך - פירש"י שהוי ספק שלא ידעינן אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון. ויש לחקור האם הספק הוי ספיקא דדינא או דהוי ספק במציאות מה כוונת המשכיר.

א. התוס' והרא"ש [ב"ב סב ב] מביאים ראיה שגם בספיקא דדינא אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה, [דס"ד שאין מוחזק יכול להכריע הדין ונשאר ספק השקול ונאמר יחלוך], מדברי שמואל שמוקי למתנ' דמרחץ בבא באמצע החדש אבל אם בא בתחילת החדש כולו למשכיר כיון שהוא מוחזק, ובסוף החדש כולו לשוכר כיון שהוא מוחזק במעות, ומוכח מתוס' שלמדו שהוי ספיקא דדינא.

ב. המל"מ [שכירות ז - ב] מביא דבעל הלחם רב ובעל המעשה חייא כתבו שהוי ספיקא דדינא. ומקשה המל"מ מהתוס' [ב"ב לב ב] שמביאים את הרשב"ם [והמקור גליון רשב"ם ב"ב מג ב] שכתב שבספיקא דדינא בקרקע מוקמינן הקרקע ביד המוחזק ולא מוקמינן ביד המרא קמא, והתוס' חולקים ע"ז. ...

ד. התוס' [ב"ב קה. וכתו' כ. הובא להלן אות י ויב] מפרשים ששמואל סובר שאם בא בסוף החדש, הודה המשכיר לשוכר שהוי שלו. ומוכח מזה שהוי ספק במציאות מה כוונת המוכר, דאם הוי ספק בדין לא שייך בזה הודאת בע"ד.

24. שערים מצויינים בהלכה

מת האב בתוך שלשים יום. כתב בשטמ"ק ✓
בשם הרמ"ך, אם מת האב בסוף ל' יום,
הבן בחזקת שנפדה, שהמוציא מחבירו עליו
הראיה, אא"כ יש עדות שאביו לא פדאו. אבל ✓
המאירי כתב, מת האב ביום שלשים עצמו,
יראה לי שהוא בחזקת שלא נפדה, שהרי אילו
מת הבן ביום שלשים אינו חייב בפדיון, שיום
שלשים כיום שלפניו. [נבחר הגרע"א (סי' שה
סי"ד) מסופק בד"ז, ושוב הביא דברי הרמ"ך, ונשאר
בצ"ע לדינא]. וכ"כ בערוה"ש (שם ס"ג) שאם מת ✓
האב ביום שלשים עצמו הוי בחזקת שלא נפדה
כו', דיום ל' הוי כתוך זמנו ממש, ודרך כל
הפודים לפדות רק ביום ל"א. נעי' בברכ"י ס"ק
יד שנהגים לפדות ליל ל"א, ויש הפודים ביום ל"א.

25. תוספות מסכת בבא מציעא דף קב עמוד ב ד"ה בחזקת שלא

בחזקת שלא נפדה - וא"ת לאביי דאמר בפרק השותפים (ב"ב דף ה. ושם ד"ה ובא) עביד איניש דפרע בגו זמניה אמאי הוי בחזקת שלא נפדה [1] וי"ל דהתם הוי טעמא כי היכי דלא לטרדן והא לא שייך בפדיון הבן שיכול ליתן לאיזה כהן שירצה אבל קשה דא"כ היכי מייתי הכא מיניה ראייה לשוכר דשייך טעמא דלא לטרדן אלא [2] יש לומר דלהכי הוי בחזקת שלא נפדה לפי שירא שימות הבן או יתעכלו המעות תוך שלשים דאין בנו פדוי כדאמר רבא בפרק יש בכור (בכורות דף מט. ושם) ושוכר נמי ירא להקדים השכר פן יפול הבית או יפול ביתו של משכיר עצמו ויוציאו דאמר ליה לא עדיפת מנאי כדאמרינן לעיל (דף קא:).

• תורת חיים מסכת בבא מציעא דף קב עמוד ב

בחזקת שלא נפדה. כתבו התוספות דשוכר נמי ירא להקדים פן יפול ביתו של משכיר ויוציאו דא"ל לא עדיפת מנאי כדאמרינן לעיל, דבריהם נראים תמוהים דדוקא כשהגיע זמנו הוא דאמרינן לעיל דמצי למימר לא עדיפת מנאי כיון שלא באו עליו אלא מטעמא שלא הודיעו כדפירש רש"י ז"ל לעיל אבל באמצע הזמן אין המשכיר יכול להוציא או נפל ביתו וכן כתב הרב המגיד בשם הרשב"א ז"ל דדוקא בשוכר סתם שכל שעה זמנו ואינו מחוסר אלא זמן ההודעה אבל בשוכר לזמן ידוע אינו יכול להוציא תוך זמנו וכן מוכח בירושלמי ע"כ, וכן כתב בטור ח"מ.

• דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף קב עמוד ב

[ז' בא"ד - ושוכר נמי ירא להקדים השכר פן יפול הבית או יפול ביתו של משכיר עצמו ויוציאו דאמר ליה לא עדיפת מנאי - המהר"ם והתו"ח מקשים שהא דאמרינן נפל ביתו של משכיר יכול להוציא השוכר מיירי דוקא כשנגמר זמן השכירות [כמש"כ רש"י והרא"ש לעיל קא ב] והכא מיירי בתוך זמנו. א. בהג' הגר"א כתב שהתוס' כאן חולקים על הרא"ש וסוברים שגם בתוך הזמן יכול להוציא. ולכן מובן שהתורא"ש כאן מתרץ כמו תוס' ומזכיר רק שהשוכר חושש שהבית יפול ולא שביתו של משכיר יפול.

ב. המהר"ם מתרץ שהתוס' יודו שאם נפל תוך זמנו אינו יכול להוציא, וכונתם שהשוכר חושש שביתו של משכיר יפול ויבוא לדון עמו בדינא ודייני כדי להוציא, ואינו חפץ בדינא ודייני אלא מרצונו יעזוב הבית.

ג. המצפה איתן מתרץ שכוונת התוס' בכה"ג שנגמר זמן השכירות ואכתי לא עברו ל' יום של הודעה, שהוי כמו תוך זמנו לענין שאינו פורע וחושש שמא הבית יפול, ואז יכול להוציא מיד כיון שעבר זמן השכירות.

ד. הקה"ח [סימן שיב - א] מתרץ שכוונת תוס' בשוכר סתם שהוי זמנו ל' יום, בכה"ג לא עביד דפרע שמא יוצאו המשכיר. ויוצא חידוש שבסתם שכירות אם נפל ביתו של המשכיר יכול להוציא תוך ל' יום.

26. חדושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף קב עמוד ב

לא צריכא ביומא דמשלם זימניה. [1] יש אומרים שהוא יום אחרון של שכירות, ומן הדין חייב לפרעו שכבר הגיע זמנו, והיינו מדמינן לה להיא דשכיר בזמנו נשבע ונוטל, [2] ויש אומרים דיומא דמישלם זימניה ממש אינו יכול לכופו לפרעו אלא דאפשר דרגיל למיפרע דלא ליתי וליטרדיה למחר, ותדע דהא דרשינן (לעיל ס"ה א') כשכיר שנה בשנה שכירות של שנה זו אינה משתלמת אלא בשנה אחרת אלמא אין זמן הפרעון עד שתתחיל השנה האחרת, והראשון יותר נכון מדקא מדמי ליה לשכיר בזמנו, ומשום דלא מפרעא שכירות אלא בסוף יום אחרון אמרינן שאינה משתלמת בב"ד אלא בשנה האחרת, דמסתמא לא יעמידנו בדין עד שתכנס השנה האחרת.

1. ספר שערים מצויינים בהלכה

ועי' בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' רפז) מה שהקשה על שיטת הלבוש הנ"ל דעובר בכל יום בעשה וכו', ועוד דלא ידענו מנא ליה, וכתב דיש ג' שיטות בזה, א) דעת הלבוש דכמו דבמילה עובר בכל יום בעשה ה"נ בפדה"ב, ב) שיטת התוס' במס' מו"ק (ח: ד"ה מפני) והובא במג"א (סי' תקסח) דאינו עובר בפדיון שלא בזמנו, ויש שיטה ג) לפי הנראה מהשו"ע (יו"ד סי' שה סי"א, וסי' שכא סי"א) דמצות פדה"ב אם אינו פודה בזמנו ג"כ אינו עובר בעשה, אלא שיש לפדות בזמנו, כי היכי דלא לשהות המצוה, ושכ"ה בספר החינוך הנ"ל ובספר היראים (סי' שנג). ועי"ש דטוב לאחר מלהקדים, דבאיחור אינו עובר אלא דלא קעביד מצוה מן המוכרח. ועי' בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' מג). ועי' בשו"ת אמרי יושר (ח"ב סי' קלב) שדברי הרש"ש הנ"ל דחוקים, נוכח בטעם מנהג העולם שמאחרין הפדיון ליום ל"א סמוך לערב, משום דבעינן חודש שלם מעת לעת כדכתב בספר האשכול (הל' פדה"ב) דהיינו שיעברו עליו חודש שלם כ"ט יום וחצי ותשצ"ג חלקים הן להקל הן להחמיר, וכ"כ בספר הרוקח (סי' שכ), ועי"ש בנחל אשכול שכ"ה דעת היראים (שם). ועי' מש"כ בשמ"ב ח"ד סי' קסד סק"ו וסק"ח. והא דכתבו התוס' במס' ב"ב (ה: ד"ה כי) דבפדה"ב צריך ליתן מיד משום זריזון מקדימין, ומוכח דבלא"ה אינו עובר בעשה, כבר כתבו דשאני התם דמיירי תוך ל'. [נאמנם עי"ש בקובץ שיעורים שהעיר הכיין דמיירי תוך ל' אי"כ עדיין לא נתחייב, והיאך שייך לומר זריזון מקדימין].

לאחר ל' יום בחזקת שנפדה וכו'. עי' בהגהות הרש"ש (מנחות סו. ד"ה מיום) שהרכיח מכאן דלא כהסוברים דאם לא פדה בנו לאחר ל' יום עובר בעשה, דאם איתא דעובר בעשה, נימא דשאני התם דאיכא חזקה שאין אדם עובר בעשה כדאמרינן לקמן (ק"ב): חזקה אין בעה"ב עובר בכל תלין, אבל בשכירות קרקע אינו עובר על כל תלין כדקי"ל בשו"ע (חומ"מ רס"י שלט), ומזה פסק שאם האב בדרך שלא במקום התינוק והגיע יום ל"א לא יפדנו באשר הוא שם וכו'. [ועי' בדברינו לקמן (ק"א. ד"ה משנה) שיש חולקים וסוברים שגם בשכירת קרקע איכא כל תלין]. ועי' בשו"ת הר צבי (יו"ד סי' רמג) מש"כ בדבריו. ועי' בקונט' זכור לדוד (עמוד טו, יז) שמיישב קושית הרש"ש. ולענין פדה"ב שלא במקום האב — עי' ברמ"א (שם סי') ובש"ך (סי' יא) ובפת"ש (ס"ק טז, וס"ק כא) ומשמרת שלום (סק"ד) ושמ"ב (ח"ד סי' קסד ס"ק יג)

2. דף על הדף בבא מציעא דף קב עמוד ב

בגמ': שוכר אמר נתתי ומשכיר אומר לא נטלתי כו' דתנן מת האב בתוך שלשים יום בחזקת שלא רצה כו'. בתרומת הדשן (סי' רס"ט) כתב שפדיון הבן שחל בשבת א"א לפדות בערב שבת שיחול בשבת, דנמצא שהוא מפסיד את הברכה, דבערב שבת אינו יכול לומר "אק"ב וצונו" דעדיין לא חל עליו החיוב, ובשבת גם כן אינו יכול לברך, כיון שאינו עושה מעשה המצוה.

והנה בסוגיין מוכיח ששוכר אינו נאמן תוך זמנו לומר שלא פרע, מהא דמת תוך ל' יום הרי הוא בחזקת שלא נפדה. והק' באבני נזר (או"ח סי' נ"א) דלפי דברי התרומת הדשן הנ"ל מאי מייתי ראי' מפדיון הבן, דלמא לעולם שוכר נאמן לומר תוך זמנו שפרע השכירות, ושאני לגבי פדיון הבן, שאם הוא פודה תוך ל' יום שיחול לאחר ל' יום, הרי הוא מפסיד את הברכות, ומשום הכי הרי זה בחזקת שלא פדה.

וכתב לתרץ דכל פודה תוך ל' יום שיחול לאחר ל', שפיר יכול לברך בשעת הפדי', דמצטרף מעשה הפדי' וחלות הפדי' ביחד, והו"ל בעין שנים שעשו מלאכה זה אינו יכול וזה אינו יכול, שחוץ משבת בשאר דברים חייב, כן הכא בעינן להמעשר פדיון וחלות הפדיון, ולכן יכול לברך על החלות גרידא, אבל לגבי פודה בע"ש שיחול בשבת, ממ"נ אם תצרף החלות אל המעשה, נמצא דקעבר על שבות, לכן אינו יכול לפדות, עיין שם בדבריו.

3. דף על הדף מסכת בבא מציעא דף קב עמוד א

כי יקרא פרט למזומן. במפרשים התקשו, הרי בכמה מצוות מצינו דאדרבה מן המובחר לעשות הכנה למצוה, ולמה כאן המצוה רק במקרה.

ואמר בזה הגה"ח ר' נתן לוברט ז"ל עפ"י דאיתא בזהר הקדוש (תצא רעה, ב) דשלוח הקן מקרבת הגאולה, דאם פורחת ומיללת על הבנים ומעורר רחמים שאם עוף מיללת על בנים מהראוי שה' ירחם על בניו, כדאיתא בזהר חדש (עט, ב), ואין משית בא רק בהיסח הדעת, לכן גם שלוח הקן חייב להתבצע אך בהסח הדעת.